

Felülről kapott képek

Bár több évtizede Németországban él, máig kötődik Nagyváradhoz **Weiss István** fotóművész, jelen lapszámunk képzőművésze, akit – bár volt Bukarestben fotóriporter – a nagyváradi színház fotósaként ismernek leginkább Romániában. Februárban töltötte 79. életévét, mai napig aktív, alkotásaihoz a legkorszerűbb eszközöket is felhasználja. Váradon legutóbb 2022-ben a Posticumban láthatták *Anima* című retrospektív kiállítását, képeit az egyik legnagyobb közösségi oldalon is rendszeresen megosztja.

– *Elképesztően változatos témákkal foglalkozol, irodalmi, színházi és bibliai utalások egyaránt visszaköszönnek képeid címeiben? Mi az, ami valójában megihlet?*

– A Szépség és az Igazság. Ezek, akár csak néhány másik, számomra nagy kezdőbetűs szavak. Megihlet a női test szépsége, vagy egy öreg kéz szépsége. A legrútabb dolgok is lehetnek szépek, ha lélekben a szépség érzetét keltik. Vagy a gyermekek szépsége. A gyermekét szoptató anya szépsége. Empátia. Együttérzés. Két nagyon fontos dolog. A női testtel mostanában vigyáznom kell, mert a világot eluraló álszemérem nem engedi közölni ezeket a munkákat, lassan már kiállításokon sem. Szégyellni illik a női testet, elfelejtik, hogy mindannyiunkat Anya szült. Az irodalom és a színház örök szép témák, olyan alapok, amire egy művész bizvást építkezhet. A Biblia kimeríthetetlen

Fotó: Varga Bernadette

Weiss István és neje, Emő a Posticumban, az *Anima* című kiállítás megnyitóján

tárháza a szépségnek és az igazságnak. A kultúránk alapja a két Testamentum, mint ahogy a civilizációnk alapja a görög filozófia és a római jog. Nem csinállok egyebet, csak követem az elődöket. Az Igazsággal egy kicsit más a helyzet. A művészetnek nem feladata a napi politizálás, politikai véleménynyilvánítás. Ez egy axióma. Ugyanakkor, a művészetnek kötelessége a véleménynyilvánítás. Ez is egy axióma, és ez nem ellentmondás. Nem lehet és nem szabad, hogy a gondokkal, szorongásokkal vagy akár örömmel szemben érzéketlenek legyünk. Valamikor el lehetett bújni mindezek elől, de ez manapság egyenlő az ízléstelenséggel. Én az ilyen szemléletű kortársaimat csak sajnálni tudom, és nem értem őket. A fotográfia különben is egy harcos műfaj... kéne legyen. Na de hol van már a tavalyi hó? A világ nagyon és félelmetes gyorsasággal felhígult körülöttünk.

Különösen a kreatív tevékenységek. A görögök és a rómaiak, mivel erős és jó volt a boruk, tiszta forrásvízzel hígították azt. Viszont ez nem tehető a végtelenségig. Ez egy visszafordíthatatlan folyamat. A vizet borrá változtatni csak egyszer sikerült. Tudom, hogy néhányan megmosolyognak, de ez az én hitvallásom, eszerint élek és alkotok. Lelkük és felelőségük rajta, viszont be kell vallanom, hogy néha én is mosolygok magamon. Összegezve, nekem más nem maradt csak a Szép-Igazság és az Igaz–Szépség.

– *Hogyan döntöd el, melyik témából készítesz sorozatot?*

– Sehogy. Kapom felülről, a „Munkaadómtól” az utasításokat. Elképesztő dolgok történnek velem. Néha megálmodom a képet! Ott van előttem, csak plagizálnom kell magamat, az álmodomat. Máskor csak homályos utalások vannak. Be-bevillannak a képek, mint egy flash. Egy vakuvillanás. Néhány éve inkább foglalkoztat az igazság, a szépség második helyre került. Ha haldoklik az Igazság, a Szépség csak öncélú. Ez azért van, szerintem, mert nagyon megérint az ember kicsisége. Inkább kicsinysége. Megszületünk, felnövünk, szeretünk, jó esetben minket is szeretnek, majd meghalunk. Közben a dolgok csak úgy történnek felettünk. Senkit ne mondjatok boldognak és megelégedettnek halála előtt – mondták a görögök. Annyi istennel a hátuk mögött ők már csak tudták. Háborúk indítatnak, már csecsemőket is gyilkolnak, amit később bagatellizálnak, és békék köttetnek. És az Embernek fogalma nincs, hogy mi is történik. Mindent

eluralt, elural a pénz és az olcsó, nívtlan szórakoztatás. A világot elborította a magát művészetnek nevező salak... és a salak létrehozói a leghangosabbak és a legagresszívebben követelik a helyüket. Amit többnyire meg is kapnak. Van miért aggódni! Van téma. A képeim, sorozataim néha túl epikusnak tűnhetnek. Ez nem igaz! Ennek így kell lennie. Szeretném, de nem tudom megváltani a világot. Neki se sikerült. De hozzá kell adnom az én kis mikro-lételemet a nagy vágyakozáshoz, mert ha az emberiség örök vágya a megtisztulás iránt nem teljesül, lehet akármennyi eszközünk, vissza fogunk mászni a fára és banánhéjjal fogjuk dobálni egymást. Beteljesül Einstein jóslata a kőbaltával vívott háborúról.

– *Milyen technikákat használasz?*

– Mindent, amit birtoklok, és amit ebben az életkorban még meg tudok tanulni. De nem a technika a fontos, hanem a végeredmény. A néző, bármilyen kategóriájú, a képet látja, és igazán nem érdekli, hogy miképpen jött létre a kép. Ha ezzel foglalkozik, egy kicsit baj van. Itt Németországban a kiállításlátogató elvárja, hogy pontosan legyen neki minden elmagyarázva technikai értelemben. Közben a kép maga kiesik a látóköréből. A művészeti ágak összevonódnak, egységesülnek, és ez így van jól. Kétféle művész van. Van, aki a szakmának dolgozik – művészettörténész, galéria –, és van, aki az embereknek, mert mondandója van. Az előbbi igyekszik nem keverni a technikákat, vagy csak óvatosan, mert például a művészettörténészek csak a legkritikább esetben vannak erre ráállva, az utóbbit meg nem érdekli, mert a

számára csak a végeredmény a fontos, a dialógus a nézővel. A Mű csak a néző által válik művé, a múzeumok és galériák csak adminisztráció. Többször a pénzről szól a történet. Tehát analóg, digitális, AI és néha még manuális is, amiket használok. Ha nagyon kevert a technika, igyekszem az egyensúlyt megtartani, abban a reményben, hogy mindenki számára értelmezhető. De ez sem nagyon fontos. A fontos az, amit a falra tudok akasztani.

– *Mi a véleményed a mesterséges intelligencia, az említett AI képalkotó alkalmazásairól?*

– Vegyes. Nem tudom eldönteni, hogy az Angyaltól vagy az Ördögtől való ez a technika. Számomra a fő kérdés – miért éppen most? Kiknek az érdeke, hogy elképzelhetetlen nagyságú számítógépes kapacitást lényegében ingyen az emberek rendelkezésére és használatára adjanak? Nem hiszem, hogy az emberbaráti szeretet. Tetszik, nem tetszik, a világunkat villámgyorsan átformálták. Ehhez kell igazodni, mert aki kimarad, az lemarad. Átéltünk már ehhez hasonló újításokat és a velük járó világvégejóslatokat is. Például mikor megjelentek a képszerkesztő, szövegszerkesztő programok. Igaz, az a változás nem volt ilyen gyors, viszont néhány szakma kihalt. Egyes festők a lealapozott fehér vászonra felskiccelik a képet. Nálam az AI körülbelül ennyi. Ezután jön az alkotói folyamat. Aki egy kicsit ismeri a képeimet, láthatja, hogy nálam az AI használata nem hasonlítható a senkiéhez. Hogy úgy mondjam, átvertem az AI-t. Ez is azt bizonyítja, hogy a mesterséges intelligencia csak egy

eszköz, és mögötte mindig ott az ember! Ami viszont igaz, hogy hatalmas segítség tud lenni. Nincs olyan feladat, amit a hagyományos módszerekkel ne tudnék megcsinálni, csak lényegesen hosszabb idő alatt és nagyon nagy anyagi ráfordítással. Az ilyen kevert technikával készült munkáknak nevet is adtam: Kiterjesztett Kreativitás – Augmented Creativ Process., rövidítve „ACP-Graphy”.

– *Min dolgozol jelenleg?*

– Sok mindenem. Ameddig erőm van. Renoir, mikor nagyon megöregedett, a kezére kötötte az ecsetet, mert már nem tudta tartani. A billentyűzetet vagy az egeret bajos lenne a kezemre kötni, de hát valahogy lesz. Majd a Munkaadóm gondoskodik a szerszámról. Van egy-két futó projekt, de ezek nem az én kompetenciáim. A kiállításokat nem halmozom, már nem vagyok éhes, úgy is mondhatnám, hogy „a harcomat megharcoltam”. Megyek, ahova hívnak, ha meg vagyok győződve arról, hogy a szervezőt valóban érdekli a korszerű és modern fotográfia. Ez nem nagy-képűség, csak a művészetben olyan mértékű silányosodás van folyamatban, amit én személy szerint soha nem tudtam volna elképzelni. Ezért szerettem volna tanítani, 70 év felhalmozott tudását továbbadni Váradon! Sajnos erre nem igazán volt igény. Ahogy mondani szokták, nem jött össze. Ez a korszellem. Az idióta-biztos kamerák és az okostelefonok nem helyettesítik a tudást. Egy kis kompozíció, néhány szó a színekről, magáról a fotográfiról, ez-az, nem ártott volna. Ebben az esetben a könnyebb út zsákutca.

Mit tehetek? Sztoikus nyugalommal próbálom szemlélni ezt a pávatáncot. Ami konkrétum – Virányi Elvira textil- és divattervezővel, de inkább összművészeti alkotóval készülünk ebben az évben egy közös kiállításra

Interferenciák–Parafrázisok címen. Ezen dolgozunk, ezt várjuk. Ennyi volt és van. Mint ahogy Szabó József, Ódzsa mondta: fuimus.

Fried Noémi Lujza

WEISS ISTVÁN (Stefan Weiss) 1945. február 24-én Budapesten született, 1945 márciustól Nagyváradon él, a mai Ady Endre Gimnáziumban érettségizett, majd elvégezte az Orvoselektronikai Technikumot. 1967-ben felveszik a Román Fotóművész Szövetségbe. Az 1970-es években Bukarestben élt, négy évig volt vezető fotóriporter a *Scînteia Tineretului* napilapnál, az *Előre* és a *Neuer Weg* külső munkatársa. Megvált a szerkesztőségtől, mert megtagadta a Román Kommunista Pártba való belépést, majd szabadújságíró lett Nagyváradon. A '70-es évek közepétől 1984-ig, németországi kivándorlásáig a Nagyvárad Állami Színház fotósa volt, közben a nagyvárad Tavirózsa Fotóklub alapító tagja. 1990-től négy évig Meer András (Andreas Meer) váradai fotográfussal a Weiss-Meer Photodesign nevű reklámcéget vezetik Németországban. Ennek megszűnése után csak fotóművészeti tevékenységet folytat. 1984-ig négy egyéni kiállítása volt Bukarestben, valamint kiállításai Nagyváradon, Kolozsváron és Temesváron. Fényképeit egyéni és csoportos tárlatokon láthatták Németországban és több európai városban. Jelenleg Majna-Frankfurtban él.

Dante pokla

Echos